

Wrocław 2018

Nr 1(5) 2017/2018

ADRIAN SZUMSKI
Uniwersytet Wrocławski

UDZIAŁ POLSKI W EUROPEJSKICH POLICYJNYCH INICJATYWACH KONTRTERRORYSTYCZNYCH I ANTYTERRORYSTYCZNYCH

Wśród szeregu wyzwań, przed którymi stoją obecnie państwa i społeczeństwa europejskie, istotne miejsce zajmuje problem walki z terroryzmem. Oczywiście terroryzm nie jest zagrożeniem nowym, jednak przykłady kolejnych zamachów terrorystycznych wskazują, że zapobieganie i zwalczanie terroryzmu jest w dalszym ciągu jedną z kwestii pierwszoplanowych dla państw europejskich, a przede wszystkim dla ich organów bezpieczeństwa, stojących na „pierwszej linii” walki. Obecnie problem terroryzmu w stosunkowo niewielkim stopniu dotyczy bezpośrednio Polskę, jednak dynamika zmian społeczno-politycznych oraz sytuacji międzynarodowej potrafi niejednokrotnie zaskakiwać, co powoduje konieczność przygotowania się na wszelkie potencjalne ewentualności. Ponadto należy pamiętać, że Polska jest częścią określonego układu międzynarodowego, w związku z czym nie może patrzeć na problem bezpieczeństwa wyłącznie przez pryzmat swoich aktualnych spraw, ale musi uwzględniać też otoczenie, w którym funkcjonuje. Pod tym względem kluczowe znaczenie ma udział w inicjatywach regionalnych, podejmowanych na kontynencie europejskim, szczególnie w ramach Unii Europejskiej (UE). Państwa członkowskie Unii (czy wcześniej Wspólnot Europejskich) od szeregu lat starają się wypracować określone mechanizmy współdziałania w sprawach związanych z zapobieganiem i zwalczaniem zagrożeń terrorystycznych, a od pewnego czasu również Polska ma realny wpływ na kreowanie tego typu przedsięwzięć oraz czynnie w nich uczestniczy. W konsekwencji celem niniejszego artykułu jest analiza udziału Polski w europejskich inicjatywach kontrterrorystycznych i antyterrorystycznych, rozumianych tutaj jako działania podejmowane przez służby policyjne w ramach Unii Europejskiej. Analiza ta pozwoli odpowiedzieć na pytanie o stan obecny (w tym przede wszystkim skuteczność) unijnych przedsięwzięć antyterrorystycznych

z perspektywy Polski oraz umożliwi wskazanie ewentualnych słabych punktów, które wymagają poprawy.

Rozpatrując ww. problematykę, konieczne wydaje się w pierwszej kolejności dokonanie podstawowego ustalenia terminologicznego, a mianowicie rozróżnienia pomiędzy kontrterroryzmem i antyterroryzmem. Jak podkreśla się w literaturze, działania kontrterrorystyczne mają charakter ofensywny i polegają na takich rodzajach aktywności, jak: prowadzenie czynności ratunkowych w celu bezpiecznego odbicia zakładników, schwytanie osób podejrzanych zarówno o udział w organizacjach terrorystycznych, jak i o wspomaganie działań terrorystycznych, a także eliminacja osób prowadzących działalność terrorystyczną¹.

Z kolei działania antyterrorystyczne to przedsięwzięcia defensywne, skoncentrowane na uzyskiwaniu, analizowaniu, wykorzystaniu i zbieraniu (gromadzeniu) informacji².

Powyższy podział nie ma charakteru wyłącznie teoretycznego, ale znajduje odzwierciedlenie w praktyce. Obecne współdziałanie Polski z formacjami policyjnymi państw członkowskich UE obejmuje bowiem dwie zasadnicze grupy zagadnień:

- współpracę w zakresie fizycznego zwalczania aktów terroryzmu;
- współdziałanie mające na celu gromadzenie i wymianę informacji kryminalnych.

I tak, jeśli chodzi o fizyczne zwalczanie aktów terroryzmu, to najważniejszą inicjatywą policyjną w ramach UE jest Grupa ATLAS. Powołana została ona do życia w październiku 2001 r. jako podmiot zrzeszający jednostki kontrterrorystyczne UE i działa w ramach Grupy Zadaniowej Szefów Policji (Task Force of Chiefs of Police, TFCP). Polska stała się pełnoprawnym członkiem ATLAS-u, podpisując 29 VI 2005 r. konwencję Grupy. Do głównych zadań Grupy ATLAS należy³:

- podnoszenie na jak najwyższy poziom profesjonalizmu każdej jednostki specjalnej przeznaczonej do fizycznej walki z terroryzmem, poprzez bezpośrednią współpracę oraz wzajemne wsparcie, w celu zmaksymalizowania szansy w odniesieniu do sukcesu w walce z terroryzmem, w każdym kraju członkowskim Grupy;
- wymiana informacji i promocja wzajemnej pomocy państw członkowskich Grupy, w celu poprawy i lepszej koordynacji działań UE w obszarze kontrterroryzmu;

¹ K. Jałoszyński, *Współczesny wymiar antyterroryzmu*, Warszawa 2008, s. 100.

² *Ibidem*, s. 99 i 100.

³ K. Jałoszyński, *Aktywność Biura Operacji Antyterrorystycznych KGP na forum stowarzyszenia europejskich jednostek kontrterrorystycznych – ATLAS*, „Policja” 2010, nr 1, s. 76 i 77.

- prowadzenie wspólnych projektów w zakresie działań bojowych jednostek kontrterrorystycznych państw członkowskich Grupy;
- wypracowanie i prowadzenie, w możliwie bliskiej przyszłości, wspólnych akcji i operacji o charakterze działań bojowych w sytuacjach kryzysowych, zwłaszcza związanych z atakami terrorystycznymi.

Współpraca Polski w ramach Grupy jest scentralizowana, gdyż Polska reprezentowana jest w niej przez centralną jednostkę Policji odpowiedzialną za walkę z terroryzmem, czyli Biuro Operacji Antyterrorystycznych Komendy Głównej Policji (BOA KGP). Z kolei Biuro Międzynarodowej Współpracy Policji KGP (BMWP KGP) pełni rolę Krajowego Punktu Kontaktowego do spraw wymiany informacji dotyczących policyjnych sił szybkiego reagowania, realizujących działania antyterrorystyczne, zrzeszonych w Grupie ATLAS⁴.

Wspólne przedsięwzięcia Polski i innych państw członkowskich ATLAS-u realizowane są przede wszystkim poprzez prace grup roboczych. Ich zadaniem jest wypracowanie optymalnych, możliwych do implementacji w każdym państwie UE, zasad taktycznych i procedur postępowania podczas aktów terroru, tak aby możliwe było prowadzenie wspólnych działań bojowych⁵. Obecnie BOA KGP jest członkiem następujących grup roboczych⁶:

- BUILDINGS – koncentruje się na działaniach bojowych w budynkach;
- C2 (Command control) – skupia się na dowodzeniu działaniami policyjnymi w przypadku wystąpienia zdarzenia o charakterze terrorystycznym;
- ENTRY – zajmuje się wypracowywaniem najlepszych metod pokonywania przeszkód budowlanych podczas działań bojowych;
- NEGOT – jej przedmiotem zainteresowania jest wymiana informacji w zakresie negocjacji policyjnych. Warto w tym miejscu dodać, że jednym z inicjatorów utworzenia tej grupy była Polska⁷.

Ponadto, Polska jest jednym z 4 państw (pozostałe to Francja, Wielka Brytania i Włochy) grupy wiodącej CBRN (broń chemiczna, biologiczna, radiologiczna i nuklearna) ATLAS-u, zajmującej się przypadkami ataków terrorystycznych z wykorzystaniem broni masowego rażenia⁸.

⁴ R. Jakubowski, M. Gruszka, *Międzynarodowa wymiana informacji kryminalnych*, „Kwartalnik Policyjny” 2014, nr 4, s. 12.

⁵ K. Jałoszyński, *Szkolenie bojowe policjantów Biura Operacji Antyterrorystycznych KGP z jednostkami partnerskimi Unii Europejskiej w ramach organizacji ATLAS*, „Policja” 2010, nr 3, s. 2.

⁶ M. Stępiński, *Działalność Biura Operacji Antyterrorystycznych Komendy Głównej Policji w 2013 r.*, „Kwartalnik Policyjny” 2014, nr 1, s. 63.

⁷ W. Zubrzycki, *Integracja jednostek antyterrorystycznych krajów członkowskich Unii Europejskiej*, [w:] *Policyjne siły specjalne w Polsce*, red. naukowa K. Jałoszyński, W. Zubrzycki, A. Bański, Szczytno 2015, s. 407.

⁸ M. Olechnowicz, *Biuro Operacji Antyterrorystycznych KGP*, „Kwartalnik Policyjny” 2015, nr 1, s. 81 i 83.

Rozwiązania wypracowywane w ramach ww. grup są następnie testowane w praktyce podczas ćwiczeń, które realizowane są zarówno w kraju, jak i za granicą. Przykładami tego rodzaju przedsięwzięć krajowych, zrealizowanych w ostatnich 4 latach mogą być:

- ogólnopolskie oraz międzynarodowe doskonalenie poligonowe z zakresu strzelectwa długodystansowego – zostało ono zorganizowane w maju 2014 r. przez Wydział Koordynacji i Szkolenia Bojowego we współpracy z Sekcją Strzelców Wyborowych BOA KGP. Uczestniczyli w nim zarówno polscy funkcjonariusze zajmujący się strzelectwem długodystansowym, jak i zaproszeni goście z jednostek partnerskich Grupy ATLAS. Ćwiczenia obejmowały zajęcia praktyczne (realizowane na strzelnicach poligonu w Biedrusku) oraz teoretyczne (obejmujące zagadnienia z zakresu terenoznawstwa, balistyki, konserwacji broni i obsługi kalkulatorów balistycznych)⁹;
- międzynarodowe ćwiczenia kontrterrorystyczne, zorganizowane w czerwcu 2016 r., z udziałem funkcjonariuszy polskiej Policji, Jednostki Wojskowej GROM oraz specjalnych jednostek interwencyjnych z 9 innych krajów europejskich, zrzeszonych w Grupie ATLAS. Celem ćwiczeń policyjnych było zweryfikowanie mechanizmów koordynacji międzynarodowych działań w warunkach bojowych oraz sprawdzenie w praktyce, przyjętej taktyki i komunikacji pomiędzy oddziałami z różnych krajów. Szkolenie obejmowało dwa elementy: działania natychmiastowe i działania negocjacyjne. Ważnym elementem było zaplanowanie szturmów i koordynacji działań funkcjonariuszy, przeprowadzonych jednocześnie w dwóch miejscach¹⁰.

Z kolei przykładem ćwiczenia zrealizowanego poza granicami kraju jest „ATHOS 2016” (Allied Terrorism Hinderling Operation Simulation), które odbyło się w sierpniu 2016 r. w Estonii, z udziałem 20 grup interwencyjnych pochodzących z 15 państw (Polskę reprezentował zespół zadaniowy BOA KGP). Głównym celem „ATHOS 2016” była koordynacja międzynarodowych zespołów interwencyjnych jednostek specjalnych w zwalczaniu ataków terrorystycznych oraz doskonalenie komunikacji werbalnej w sytuacjach realnych działań bojowych¹¹.

⁹ *Ibidem*, s. 82.

¹⁰ *Międzynarodowe ćwiczenia kontrterrorystyczne w Warszawie*, 9 VI 2016, <http://www.policja.pl/pol/aktualnosci/127594,Miedzynarodowe-cwiczenia-kontrterrorystyczne-w-Warszawie.html> [30 XII 2017].

¹¹ *ATHOS 2016. Ćwiczenia unijnej grupy zadaniowej ATLAS*, http://tallinn.msz.gov.pl/pl/aktualnosci/athos_2016 [31 XII 2017].

Ponadto, specyficzny charakter miały manewry Grupy ATLAS, które w listopadzie 2014 r. odbyły się jednocześnie w dwóch państwach: w Polsce i we Francji. Były to ćwiczenia sprawdzające zdolność i procedury reagowania na wystąpienie zdarzenia o charakterze terrorystycznym, w których środkiem lub celem oddziaływania terrorystycznego jest czynnik radiacyjny¹².

Oprócz wspólnych ćwiczeń, ważnym narzędziem wspomagającym współpracę Polski z pozostałymi państwami uczestniczącymi w Grupie ATLAS jest Platforma Komunikacyjna, będąca aplikacją internetową udostępnioną przez Europejskie Biuro Policji (European Police Office, Europol), służącą wymianie doświadczeń i informacji pomiędzy członkami ATLAS-u. Zawiera ona szereg cennych wiadomości, począwszy od historii Grupy i jej wewnętrznych regulacji, poprzez informacje na temat funkcjonujących grup roboczych, aż po charakterystykę poszczególnych jednostek specjalnych, wchodzących w skład ATLAS-u. Ponadto aplikacja ta umożliwia komunikację między Biurem Wykonawczym i członkami Grupy, a także bezpośrednie kontakty pomiędzy wybranymi partnerami¹³. Obsługą Platformy ze strony poszczególnych jednostek zajmuje się wykwalifikowany personel, którego szkolenie odbywa się systematycznie, a jeden z etapów takich szkoleń został zorganizowany w Polsce¹⁴.

Oceniając udział Polski w Grupie ATLAS, można stwierdzić, że wiążą się z nim dwojakie konsekwencje. Po pierwsze, są to wymierne efekty w postaci zdobywania wiedzy i doświadczenia przez funkcjonariuszy polskiej Policji, służących w strukturach odpowiedzialnych za fizyczne zwalczanie zagrożeń terrorystycznych. Osiągnięty w ten sposób poziom wyszkolenia nie tylko zwiększa skuteczność polskiej Policji w działaniach kontrterrorystycznych, ale też sprawia, że do samego BOA KGP coraz częściej kierowane są prośby ze strony innych państw o wspólne szkolenie i wymianę doświadczeń¹⁵, co z kolei potwierdza pogląd o znaczącym postępie, jaki został poczyniony przez BOA KGP, m.in. dzięki uczestnictwie w Grupie ATLAS.

Po drugie, członkostwo w Grupie ATLAS stanowi czynnik stabilizujący struktury polskiej Policji, odpowiedzialne za walkę z terroryzmem. Podpisując konwencję Grupy ATLAS, Polska zobowiązała się bowiem do posiadania w strukturach Policji centralnego oddziału antyterrorystycznego. Jak podkreśla się w literaturze, członkostwo w Grupie uchroniło zatem polską jednostkę

¹² M. Olechnowicz, *op. cit.*, s. 81.

¹³ W. Zubrzycki, *ATLAS: zjednoczona Europa wobec zamachów terrorystycznych*, Olsztyn 2009, s. 52–53.

¹⁴ W. Zubrzycki, *Integracja jednostek antyterrorystycznych krajów członkowskich Unii Europejskiej*, *op. cit.*, s. 408.

¹⁵ K. Jałoszyński, *Aktywność Biura Operacji Antyterrorystycznych KGP na forum stowarzyszenia europejskich jednostek kontrterrorystycznych – ATLAS*, *op. cit.*, s. 79.

centralną przed różnymi próbami reform, nie mającymi podstaw merytorycznych, a nawet przed jej całkowitą likwidacją¹⁶.

Drugim aspektem udziału w unijnych policyjnych inicjatywach kontrterrorystycznych i antyterrorystycznych jest współdziałanie w zakresie gromadzenia i wymiany informacji kryminalnych. Jak już wspomniano powyżej, aspekt ten wiąże się z działalnością antyterrorystyczną, chociaż oczywiście zgromadzone w ten sposób dane stanowią istotny materiał, który może być wykorzystany także w planowaniu działań kontrterrorystycznych.

Obecnie Policja polska uczestniczy w trzech zasadniczych inicjatywach policyjnych państw UE, zajmujących się tym zagadnieniem. Pierwszą z nich jest Grupa Robocza UE ds. Terroryzmu (Working Party on Terrorism, WPT), która skupia przedstawicieli służb specjalnych oraz policji państw członkowskich Unii¹⁷. Grupa ta zajmuje się walką z terroryzmem, m.in. poprzez: przeciwdziałanie radykalizacji i rekrutacji do organizacji terrorystycznych, przeciwdziałanie ekstremizmowi prawicowemu i lewicowemu, przeciwdziałanie zagrożeniom terrorystycznym dla bezpieczeństwa transportu lotniczego. Obiektem zainteresowania WPT jest także bezpieczeństwo materiałów wybuchowych oraz materiałów CBRN i przeciwdziałanie zdarzeniom z ich użyciem, zapobieganie wprowadzaniu do obrotu i używaniu prekursorów materiałów wybuchowych, a także cyberbezpieczeństwo¹⁸. Udział w pracach WPT wpływa w pewnym stopniu na poprawę świadomości sytuacyjnej Policji w dziedzinach objętych zakresem zainteresowania Grupy, jednak należy pamiętać, że Policja nie jest zasadniczym podmiotem współdziałania ze strony polskiej. Funkcję krajowego koordynatora ds. WPT pełni bowiem Agencja Bezpieczeństwa Wewnętrznego (ABW) i właśnie ta służba jest odpowiedzialna za kierowanie pracami Grupy w Polsce oraz za organizowanie przedsięwzięć związanych z jej funkcjonowaniem¹⁹.

Kolejną ważną inicjatywą jest Policyjna Grupa Robocza do spraw Terroryzmu (Police Working Group on Terrorism, PWGT), która w odróżnieniu od WPT, jest przedsięwzięciem *stricte* policyjnym, gdyż zrzesza przedstawicieli policji z państw członkowskich UE oraz przedstawicieli Europolu. W Polsce, krajowym punktem kontaktowym, odpowiedzialnym za współpracę w ramach PWGT jest Wydział do Zwalczania Aktów Terroru CBŚP. Główną funkcją PWGT jest bieżąca wymiana informacji o zagrożeniach terrorystycznych i ekstremistycznych

¹⁶ W. Zubrzycki, *Integracja jednostek antyterrorystycznych krajów członkowskich Unii Europejskiej*, op. cit., s. 402.

¹⁷ P. Oćwieja, *Zadania Centralnego Biura Śledczego Policji w zabezpieczeniu Szczytu NATO i ŚDM*, „Kwartalnik Policyjny” 2016, nr 4, s. 38.

¹⁸ K. Bondaryk, *Cztery lata z życia ABW. Dobre praktyki i modernizacja*. „Przegląd Bezpieczeństwa Wewnętrznego” 2011, nr 5, s. 21, przypis 10.

¹⁹ *Ibidem*, s. 21.

na terenie Europy, prowadzona pomiędzy państwami zrzeszonymi w Grupie. Wymiana informacji operacyjnych odbywa się za pośrednictwem łączności jawnej oraz kryptograficznej. Dodatkowo, co najmniej dwa razy w roku odbywają się spotkania robocze PWGT, w toku których omawiane są bieżące problemy oraz strategia działania na przyszłość²⁰. Zasadniczą korzyścią z udziału Polski w PWGT jest dostęp do systemu elektronicznej wymiany danych, który (podobnie jak system Europolu, o którym będzie jeszcze mowa), zapewnia w trybie ciągłym wymianę informacji między służbami państw członkowskich UE, jak również umożliwia przekazywanie danych o sprawcach przestępstw (w tym o sposobach ich działania) i innych informacji niezbędnych do ich scharakteryzowania, analizy i oceny. Główną zaletą PWGT jest możliwość współpracy bezpośrednio pomiędzy zainteresowanymi stronami, bez konieczności uruchamiania oficerów łącznikowych czy też korzystania z pomocy prawnej, co z kolei w znacznym stopniu skraca czas pozyskania informacji²¹. Dzięki temu, w razie wystąpienia aktu terrorystycznego, możliwe jest szybsze postawienie w stan gotowości odpowiednich komórek Policji (i ewentualnie innych służb) oraz rozpoczęcie akcji.

Wreszcie trzecią kluczową inicjatywą antyterrorystyczną w ramach UE, w której uczestniczy Polska jest Europol. W założeniu jest to platforma wielostronnej współpracy służb: policyjnych, ochrony granic, celnych, finansowych, imigracyjnych, żandarmerii, a niekiedy nawet służb specjalnych państw członkowskich UE²². Istotą działań antyterrorystycznych Europolu jest przede wszystkim realizacja procesów wywiadu kryminalnego, takich jak gromadzenie, przetwarzanie oraz wymiana informacji i danych wywiadowczych. Wsparcie antyterrorystyczne jest udzielane z reguły na wniosek państwa członkowskiego (wyjątek stanowi tzw. spontaniczne przekazanie informacji)²³. W Polsce zasadniczą strukturą odpowiedzialną za kontakty z Europolem jest Komenda Główna Policji, która zgodnie z §2 ust.4 pkt 2 *Zarządzenia Nr 2 Komendanta Głównego Policji z dnia 1 kwietnia 2016 r. w sprawie regulaminu Komendy Głównej Policji*²⁴, pełni rolę Jednostki Krajowej Europolu. Kluczową rolę odgrywa tutaj Sekcja ds. Europolu Wydziału Koordynacji Międzynarodowej Wymiany Informacji, wchodząca w skład BMWP KGP. Sekcja ta koordynuje współpracę pomiędzy Europolem a krajowymi służbami ochrony porządku publicznego,

²⁰ P. Oćwieja, *op. cit.*, s. 38.

²¹ *Ibidem*.

²² T. Safjański, *Efektywność działań operacyjnych Europolu w zwalczaniu terroryzmu międzynarodowego – próba oceny*, „Przegląd Bezpieczeństwa Wewnętrznego” 2013, nr 8, s. 147.

²³ T. Safjański, D. Szlachter, *Multiagencyjna współpraca międzynarodowa w walce z terroryzmem na przykładzie Europolu*, „Przegląd Bezpieczeństwa Wewnętrznego” 2015, nr 12, s. 145.

²⁴ Dz. Urz. KGP 2016, poz. 13.

a w szczególności ze Strażą Graniczną, Generalnym Inspektorem Informacji Finansowej, Służbą Celną i ABW (§7 ust.3 pkt *Decyzji nr 2/16 Dyrektora Biura Międzynarodowej Współpracy Policji z dnia 18 kwietnia 2016 r. w sprawie szczegółowej struktury organizacyjnej i schematu organizacyjnego Biura Międzynarodowej Współpracy Policji Komendy Głównej Policji, podziału zadań między dyrektorem a jego zastępcami oraz katalogu zadań komórek organizacyjnych*).

Do zasadniczych instrumentów Europolu stosowanych w zapobieganiu i zwalczaniu terroryzmu, z których może korzystać Polska należą:

- System Informacyjny Europolu (Europol Information System, EIS) – pozwala na przechowywanie, wyszukiwanie, wizualizowanie i łączenie informacji dotyczących przestępstw międzynarodowych, umożliwiając w ten sposób organom ścigania z poszczególnych krajów europejskich współpracę w dochodzeniach międzynarodowych. System ten automatycznie wykrywa wszelkie powiązania między różnymi dochodzeniami i ułatwia przekazywanie danych szczególnie chronionych, w sposób bezpieczny i niezawodny²⁵;
- aplikacja bezpiecznej wymiany informacji SIENA (Secure Information Exchange Network Application) – jest to narzędzie służące do wymiany operacyjnych i strategicznych informacji kryminalnych między państwami członkowskimi, Europolem i krajami trzecimi, z którymi Europol zawarł porozumienie o współpracy²⁶;
- System Analiz Europolu (Europol Analysis System, EAS) – to instrument analityczny, wspierający analityków w operacyjnej i strategicznej analizie danych dostarczanych przez państwa członkowskie i kraje trzecie²⁷. Podstawę stanowią tutaj tzw. analityczne pliki danych (Analysis Work Files, AWF), które z jednej strony (w wymiarze technicznym) są narzędziem informatycznym o parametrach bazy danych, z drugiej zaś (w wymiarze taktycznym) stanowią podstawową formę działań operacyjnych Europolu w obszarze wywiadu kryminalnego, realizowaną przy zastosowaniu analizy kryminalnej²⁸. Przy wykorzystaniu analizy kryminalnej tworzona jest strategiczna diagnoza zagrożeń związanych z terroryzmem, tzw. raport TE-SAT (The EU Terrorism and Situation and Trend Report). Natomiast w dalszej kolejności, na podstawie diagnoz strategicznych, tworzone są (z udziałem państw członkowskich) operacyjne projekty analityczne.

²⁵ M. Łukasiewicz, *BMWP KGP – Jednostka Krajowa Europolu*, „Kwartalnik Policyjny” 2014, nr 4, s. 14.

²⁶ *Ibidem*, s. 13 i 14.

²⁷ *Complementing operational analysis*, <https://www.europol.europa.eu/activities-services/services-support/strategic-analysis> [1 II 2018].

²⁸ T. Safjański, D. Szlachter, *op. cit.*, s. 146.

- Spośród najważniejszych projektów tego rodzaju, w których uczestniczy Polska, można wymienić: AWF Dolphin (ukierunkowany na zwalczanie nieislamskich grup terrorystycznych, wskazanych przez Radę UE jako stwarzające poważne zagrożenie dla państw członkowskich UE), AWF Islamic Terrorism (mający na celu zwalczanie przestępstw powiązanych z działalnością islamskich ekstremistycznych grup lub organizacji terrorystycznych)²⁹, Check-the-Web (którego rolą jest uprzedzanie i udaremnienie wykorzystania przez terrorystów narzędzi internetowych)³⁰;
- Baza Ładunków Wybuchowych (EBDS) – to baza danych poświęcona urządzeniom wybuchowym oraz materiałom CBRN mogącym służyć do ich konstrukcji³¹;
 - zespół European Union Internet Referral Unit (EU IRU) – jest to grupa urzędników i ekspertów państw członkowskich Europolu, mająca za zadanie wspieranie poszczególnych krajów w zwalczaniu propagandy terrorystycznej i ekstremistycznej rozpowszechnianej w Internecie³². Polska współdziałała z EU IRU podczas operacji wymierzonej w propagandę internetową al-Kaidy i Państwa Islamskiego, która została przeprowadzona w kwietniu 2017 r.³³.

Ocena wykorzystania przez Polskę instrumentów Europolu w zapobieganiu i zwalczaniu terroryzmu nie jest jednoznaczna. Z jednej strony, Polska w teorii wykorzystuje wszystkie metody i formy działań operacyjnych Europolu; wykazuje też aktywność we wdrażaniu narzędzi oferowanych przez Europol (m.in. jako jeden z pierwszych krajów UE, Polska zaimplementowała przy wsparciu Europolu nową wersję Automatycznego Systemu Ładowania Danych, który identyfikuje i wyodrębnia w Krajowym Systemie Informacyjnym Policji dane odpowiadające mandatowi Europolu, w celu ich przekazania do EIS)³⁴. Z drugiej strony, wsparcie Europolu w praktyce wykorzystywane jest przez właściwe służby krajowe, mimo wszystko, w sposób incydentalny, a niektóre spośród metod i form działań w ogóle nie są stosowane³⁵. Wydaje się, że główny problem leży

²⁹ *Ibidem*, s. 148.

³⁰ *Europol Analysis Projects*, <https://www.europol.europa.eu/crime-areas-trends/europol-analysis-projects/projects> (2 II 2018).

³¹ T. Safjański, D. Szlachter, *op. cit.*, s. 146.

³² *Europol's Internet Referral Unit to combat terrorist and violent extremist propaganda*, <https://www.europol.europa.eu/newsroom/news/europol%E2%80%99s-internet-referral-unit-to-combat-terrorist-and-violent-extremist-propaganda-propaganda> [2 II 2018].

³³ *Europol coordinates EU-wide hit against online terrorist propaganda*, <https://www.europol.europa.eu/newsroom/news/europol-coordinates-eu-wide-hit-against-online-terrorist-propaganda> (2 II 2018).

³⁴ M. Łukasiewicz, *op. cit.*, s. 14.

³⁵ T. Safjański, *op. cit.*, s. 148.

tutaj w istniejącym systemie wymiany informacji, który opiera się na pełnym uzależnieniu informacyjnym Europolu od państw członkowskich. Bez wkładu informacyjnego państw członkowskich, Europol nie jest w stanie spełnić oczekiwań pokładanych w nim przez Radę UE, Komisję Europejską oraz państwa członkowskie³⁶. Uzależnienie to, w połączeniu z istniejącym wciąż ograniczonym zaufaniem do Europolu ze strony praktyków (którzy niechętnie przekazują informacje) sprawia, że aktualność, a nawet format danych operacyjnych otrzymywanych przez tę agencję od państw członkowskich nie są wystarczającej jakości. Problemem jest również brak informacji zwrotnych od państw członkowskich³⁷.

Podsumowując powyższe rozważania, udział Polski w europejskich policyjnych inicjatywach antyterrorystycznych należy ocenić pozytywnie, a ich poziom z punktu widzenia istniejących i przewidywalnych potrzeb, trzeba uznać zasadniczo za wystarczający. Na szczególnie wysoką ocenę zasługuje współpraca dotycząca fizycznego zwalczania aktów terroryzmu. Uczestnictwo w Grupie ATLAS stwarza jednostkom antyterrorystycznym polskiej Policji unikalne możliwości wymiany doświadczeń, korzystania z dorobku czołowych europejskich sił służących fizycznemu zwalczaniu terroryzmu, jak również prezentowania na forum międzynarodowym własnych osiągnięć w tym zakresie.

Pozytywnie przedstawia się też drugi z analizowanych powyżej aspektów, czyli gromadzenie i wymiana informacji służących zapobieganiu i zwalczaniu aktów terrorystycznych, przy czym występują tutaj pewne niedociągnięcia, zwłaszcza w przypadku działalności Europolu, o których wspomniano wyżej. Należy jednak w tym miejscu podkreślić, że nie jest to zasadniczo „wina” polskiej Policji, ale niedoskonałości systemu wymiany informacji kryminalnych funkcjonującego w ramach Europolu. Tego typu mankamenty powinny zostać wyeliminowane, ponieważ dostęp do danych i świadomość sytuacyjna, jest niezbędnym warunkiem skuteczności nie tylko działań prewencyjnych, ale też zwalczania aktów terrorystycznych w momencie ich wystąpienia. Nawet najlepiej wyszkolony pododdział antyterrorystyczny może bowiem w konkretnej akcji ponieść porażkę, jeżeli akcja ta nie zostanie poprzedzona zgromadzeniem maksymalnej ilości wiarygodnych danych o terroryście czy grupie terrorystycznej. Zmiana tego niekorzystnego stanu rzeczy wymaga podjęcia decyzji na szczeblu wszystkich państw UE uczestniczących w policyjnych przedsięwzięciach antyterrorystycznych, natomiast rolą polskiej Policji powinno być tutaj zarówno popieranie tych projektów, które mogą realnie poprawić system wymiany danych służących walce z terroryzmem, jak też ewentualnie występować z własnymi

³⁶ T. Safjański, D. Szlachter, *op. cit.*, s. 154.

³⁷ T. Safjański, *op. cit.*, s. 151.

inicjatywami w tym zakresie, biorąc pod uwagę zarówno własne potrzeby, jak też uwzględniając szerzej rozumiany kontekst bezpieczeństwa UE.

Ponadto, z udziałem w policyjnych inicjatywach kontrterrorystycznych i antyterrorystycznych wiąże się jeszcze innego rodzaju wartość dodana, wykraczająca poza wąsko rozumianą problematykę policyjną. Udział we wspólnych przedsięwzięciach, w tym także dzielenie się wiedzą i promocja polskich rozwiązań w zakresie walki z terroryzmem, sprawiają bowiem, że Polska może być postrzegana jako kraj dbający o bezpieczeństwo własne i kontynentu europejskiego, oferujący również własny wkład w zwalczanie tego groźnego zjawiska. W tym ujęciu udział w w/w inicjatywach stanowi w pewnym stopniu element realizacji polityki zagranicznej RP.

SŁOWA KLUCZOWE

Antyterroryzm, ATLAS, Europol, kontrterroryzm, PWGT, UE, WPT

KEYWORDS

antiterrorism, ATLAS, Europol, counterterrorism, PGWT, EU, WPT

S u m m a r y

The participation of Poland in European police counterterrorist and antiterrorist initiatives

Terrorism belongs to the most serious problems faced by the EU countries. The significance and character of this threat render any individual efforts to prevent and fight it insufficient. Hence, the matter requires wide and comprehensive international cooperation. Within the EU Poland is currently involved in several important initiatives connected with antiterrorism and counterterrorism. They include two main groups of subjects: cooperation in the physical fight against terrorist acts and cooperation aiming at gathering and exchange of crime information. Participation in such projects improves both Polish and European security.